

توضیح اجمالی:

با راه اندازی مرکز مبادلات ارزی تلاش شد با تقویت عرضه ارز و مهار التهاب سمت تقاضا از یکسو و پوشش بخش بیشتری از تقاضا به ویژه خدمات و اولویت های کالایی بیشتر از سوی دیگر، شکاف میان نرخ ارز مبادله ای و آزاد کاهش یابد. حضور نیافتن صادرکنندگان در سمت عرضه، پویایی را از بخش عرضه ربود؛ زیرا درآمدهای ارزی دولتی عمدتاً ناشی از صادرات نفت بود که دیگر آن رونق سابق را نداشت. پس از عملکرد ناموفق وزارت نفت و صندوق توسعه ملی در عرضه ارز، دولت تصمیم گرفت از ارز صادرات غیرنفتی استفاده کند.

نکات کلیدی:

۱. بخش نامه دولت برای ارایه مشوق به صادرکنندگانی که در مرکز مبادلات عرضه ارز داشته باشند در عمل موفق نبود؛ زیرا بازار آزاد محلی مناسب برای فروش ارز آن هم با قیمت های به مراتب بالاتر از مرکز مبادلات ارزی بود.

۲. وجود تقاضای سفته بازی برای ارز - که تا ۱۸ میلیارد دلار هم برآورد شد - تنور بازار ارز آزاد را داغ تر از همیشه کرد و این روند به بی میلی صادرکنندگان به عرضه ارز در مرکز منجر شد.

۳. برنامه ریزی برای بهره مندی از عرضه ارز بدست آمده از صادرات غیرنفتی در مرکز مبادلات می تواند روشی مناسب برای تخصیص ارز به متقاضیان باشد. براساس آمار واردات و صادرات کشور تا پایان سال ۱۳۹۱ - دوره ای که با کاهش در صادرات روبرو بودیم - از مجموع کالاهای وارداتی به کشور ۶۱/۸ درصد را می توان به صورت بالقوه از ارز ناشی از صادرات تامین کرد. استفاده از فرایند اعطای ارز در مرکز مبادلات در کنار «میز عرضه و تقاضای ارز» می تواند امکان استفاده از ارز صادرکنندگان را مبتنی بر مکانیسم های بازار آزاد فراهم کند:

- ثابت نگاه داشتن نرخ ارز مرجع در وضعیتی که درآمدهای ارزی کشور محدود شود، نمی تواند نظام ارزی را در وضعیت تک نرخي نگاه دارد و به سرعت نرخ ارز بازار آزاد از نرخ ارز رسمی فاصله می گیرد. بنابراین، در چنین وضعی لازم است مرکز مبادلات با نظارتی دقیق صرفاً به ارایه ارز به دو گروه زیر پردازد.

۱- گروه اول. واردکنندگان مواد غذایی، نهاد های دامی، داروها و تجهیزات پزشکی دارای سابقه برای تامین کالاهای مورد نیاز کشور.

۲- گروه دوم. نیازهای گروه های تولیدی با ریسک بالای تامین ارز

- اقلام مرتبط با کالاهای تولیدی و کالاهای لوکس - آنچه در اولویت های سوم تا دهم آمده است و خارج از ریسک بالا قرار دارند - با استفاده از زیر بخشی با عنوان «میز عرضه و تقاضای ارز» تامین مالی شود. دارندگان ارز - منظور همان صادرکنندگان کالاهای غیرنفتی - گواهی ارزی از بانک مرکزی دریافت می کنند و می توانند در این بازار نسبت به فروش آن صرفاً به واردکنندگان (و نه خانوارها) اقدام کنند. معاملات هم در سامانه ارزی بانک مرکزی و با همکاری گمرک درج شود. این روش در قیاس با مرکز مبادلات ارزی مزایایی دارد

که از جمله مهمترین آن می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- استفاده کردن از ارز بخش خصوصی - حاصل از صادرات غیرنفتی - در تامین مالی واردات کالاهای غیرضروری - غیر از اولویت اول و دوم برشمرده در فوق؛
- ۲- کشف نرخ ارز بازار آزاد براساس فرایند عرضه و تقاضای گواهی ارزی در میز عرضه و تقاضای ارز؛
- ۳- توزیع ارز خرید و فروش شده در میز عرضه و تقاضا براساس فرایند بازاری و بدون دخالت دولت - رابطه میان صادرکننده و واردکننده.

تأیید رئیس گروه مشاوران:

تأیید رئیس موسسه: